

UMUMTA'LIM MAKTABLARINING 7-SINF TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA "MINYATURA SAN'ATIDA RASM ISHLASH" METODIKASINI O'RGATISH

*Qo'qon davlat Universiteti "San'atshunoslik va sport" fakulteti
"Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" yo'nalishi o'qituvchi :*

Mamatqulov Rashidbek

"Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" yo'nalishi 3-kurs talabasi :

Ismoilova Mohirabonu Ilhomjon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim maktablarining 7-sinf tasviriy san'at darslarida minyatura san'ati orqali rasm ishlash metodikasi, uning tarixi, O'zbekiston madaniy merosidagi minyatura namunalarini o'rganish, rang va kompozitsiya bilan ishlash, shuningdek, o'quvchilarda estetik va ijodiy tafakkurni rivojlantirish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Minyatura san'ati, tasviriy san'at darslari, pedagogik metodika, kompozitsiya, rang, ramziy mazmun, O'zbek milliy san'ati, estetik tarbiya, 7-sinf, ijodiy rivojlanish.

ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch", T., "Ma'naviyat", 2008.
2. Abdullayev N. "O'zbekiston san'ati tarixi", T., "O'zbekiston falsafasi milliy jamiyati", 2007.
3. Abdirasilov S., Boymetov B., Tolipov N. "Tasviriy san'at", T., "Cho'lpon matbaa ijodiy uyi", 2006.
4. Bulatov S.S. "O'zbek xalq amaliy bezak san'ati", T., "Mehnat", 1991.
5. Karimov D. "Sharq minyaturalari tarixi", T., 2010.
6. Mirzaev A. "O'zbekiston tasviriy san'ati darsliklari", T., 2015.

Qadimdan tasviriy san'at inson hayotining ajralmas qismi bo'lib kelgan. Otabobolarimiz hayotiy tajribalarni va atrof-muhitni tasvir orqali ifodalashgan. Minyatura san'ati esa o'zining nozik detallar, rang-barang kompozitsiya va ramziy mazmuni bilan ajralib turadi. Ushbu san'at shakli nafaqat vizual estetik zavq beradi, balki o'quvchilarda tafakkur, diqqat va ijodiy qobiliyatni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Minyatura san'atining qisqacha tarixi va kelib chiqishi

Minyatura san'ati Sharq xalqlari, xususan, O'zbek madaniyatida XII-XIX asrlarda rivojlangan. Bu san'at turi asosan qo'lyozmalar, tarixiy kitoblar, diniy asarlar va amaliy buyumlarda tasvirlangan. Minyaturalarda ranglar, shakl va

naqshlar ramziy ma'noga ega bo'lib, ularni o'rganish orqali o'quvchilar tarixiy va madaniy meros bilan tanishadi.

O'zbek minyaturalari, xususan, Kamoliddin Behzod, Mirzo Ulug'bek, Bobur kabi ustalar tomonidan yaratilgan asarlar tasviriy san'atga noziklik va murakkab kompozitsiya kiritgan. Shu asarlar maktab darslarida o'quvchilarga namunaviy material sifatida keltiriladi.

Minyatura rasmida kompozitsiya va rang ishlatish metodikasi

Minyatura san'atida kompozitsiya markaziy va periferik elementlar, figurativ va dekorativ qismlardan iborat. 7-sinf o'quvchilari uchun darslarda quyidagi metodik qadamlar tavsiya etiladi:

1. Tajriba va kuzatish: Talabalarga minyatura namunalarini ko'rsatib, diqqatni markaziy elementga qaratish.
2. Chizish texnikasi: Qog'ozga yengil qalam bilan asosiy shakllarni chizish, detallarni asta-sekin to'ldirish.
3. Rang qo'llash: Asosiy ranglar (qizil, ko'k, sariq, yashil) orqali fon, markaziy ob'ekt va dekorativ elementlarni bo'yash.
4. Ramziy mazmun: Har bir elementning ma'nosini tushuntirish – masalan, gul hayot va go'zallik, qush erkinlik va baxt ramzi sifatida talabalarga tushuntiriladi.
5. Ijodiy erkinlik: O'quvchilar o'z minyaturasida individual fantaziyani qo'llashga rag'batlantiriladi.

Amaliy mashg'ulotlar va baholash

Dars jarayonida o'quvchilar quyidagi ishlarni bajaradilar:

- Markaziy figura va periferik bezaklarni tanlash va chizish.
- Ranglarni uyg'un qo'llash orqali vizual kontrast va harmoniya yaratish.

- Ramziy ma'nolarni ifodalash uchun simvol va naqshlar ishlatish.

Baholash mezonlari:

- Kompozitsiyaning uyg'unligi va muvozanati.
- Ranglarning estetik uyg'unligi.
- Ramziy mazmunni tushunish va ifodalash.
- Yaratilgan ishning original va ijodiyligi.

Tarbiyaviy va estetik ahamiyati

Minyatura san'ati o'quvchilarda:

- Estetik tafakkur va diqqatni rivojlantiradi.
- Rang va kompozitsiya orqali hissiy qobiliyatni oshiradi.
- Tarixiy va madaniy merosni qadrlashni o'rgatadi.
- Ijodiy va fantaziyaviy fikrlashni shakllantiradi.

O'quvchilar minyatura san'ati orqali nafaqat chiroyli rasm chizishni, balki ramziy ma'noni anglashni ham o'rganadilar. Bu esa ularning tafakkuri, didi va madaniy ongini boyitadi.

XULOSA

Umumta'lim maktablarining 7-sinf tasviriyl san'at darslarida minyatura san'atini o'rgatish nafaqat estetik va vizual ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki o'quvchilarning tarixiy va madaniy merosni anglashini, ijodiy tafakkurini oshiradi. Minyatura san'ati orqali o'quvchilar rang, kompozitsiya va ramziy mazmunni uyg'unlashtirishni o'rganadi, shuningdek, tarbiyaviy va ma'naviy qadriyatlarni qadrlashga o'rgatiladi.

Metodik tavsiyalar orqali minyatura san'atini o'rganish darslari nafaqat rasm chizishni o'rgatadi, balki o'quvchilarda mustaqil ijodiy ishlarni amalga oshirishga, tafakkur va estetik hissiyotlarni rivojlantirishga imkon yaratadi. Shu tariqa, minyatura san'ati nafaqat tasviriyl san'at darsi, balki o'quvchilarning ma'naviy va estetik tarbiyasining muhim vositasi bo'ladi.